

9.3.2012

Dnro 2337/4/11

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Mikko Sarja

EDUNVALVONTATOIMISTO MENETTELI PÄÄMIEHEN EDUN VASTAISESTI

1 KANTELU

Kantelijat pyysivät 18.3.2011 päivätyssä kirjeessään oikeusasiamiestä tutkimaan edesmenneen lähiomaisensa edunvalvojan menettelyä. He olivat tyytymättömiä yhtäältä yleisen edunvalvojan tapaan hoitaa päämiehen perintöasiaa ja toisaalta siihen, että päämiehen puhelinlaskuja oli maksettu aiheettomasti.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Perinnönjakoasian hoitaminen

Käytettävissäni olleista asiakirjoista ilmenee muun muassa seuraavaa.

Kantelun mukaan päämies oli saanut Ruotsista perinnön, mutta hänen osuuttaan ei ollut maksettu, koska yleinen edunvalvoja ei ollut toimittanut tarvittavia asiakirjoja Ruotsiin. Asia oli ollut hoitamatta vielä kaksi vuotta perinnönjättäjän kuoleman jälkeen. Kantelijoiden selviteltyä asiaa Ruotsista heille oli kerrottu, että asiaa oli Ruotsissa pyritty tuloksetta hoitamaan yleisen edunvalvojan kanssa. Kantelun mukaan perintöasia on nyttemmin saatu oikeudennomistajien toimesta hoidettua, mutta perinnön määrä oli kuitenkin pienentynyt useita satoja euroja edunvalvojan viivytelyn takia.

Yleinen edunvalvoja on selvityksessään selostanut toimenpiteitään asiassa ja todennut muun muassa käyneensä lukuisia puhelinkeskusteluja ja kirjeenvaihtoa asiaa Ruotsissa hoitavien henkilöiden kanssa ja pyytänyt tarvittavia selvityksiä. Useista pyynnöistä huolimatta niitä ei kuitenkaan ollut toimitettu.

Yleisiä edunvalvoja ensi sijassa valvova maistraatti on puolestaan lausunnossaan muun muassa viitannut holhoustoimilain 37 §:n 1 momentin toiseen virkkeeseen, jonka mukaan edunvalvojan tulee pitää tunnollisesti huolta päämiehen oikeuksista ja edistää hänen parastaan. Tähän kuuluu muun muassa se, että kuolinpesää jaettaessa edunvalvojan tulee varmistua siitä, että jaossa ei loukata päämiehen oikeuksia. Edunvalvojan tehtäviin kuuluu maistraatin mukaan pyytää selvitystä asiaan vaikuttavista seikoista. Maistraatin mukaan yleisen edunvalvojan asiassa vaativat lisäselvitykset olivat olleet aiheellisia.

Kyse oli nyt ollut sopimusjaosta, joten perinnönjako oli vaatinut osakkaiden yhteisymmärrystä. Juridisesti on maistraatin mukaan ollut kyse siitä, että osapuolet eivät olleet saaneet sopimusta aikaiseksi. Neuvotteluyhteys oli syystä tai toisesta katkennut, eivätkä asiaa Ruotsissa hoitaneet tahot olleet toimittaneet pyydettyjä selvityksiä tai asiakirjoja yleiselle edunvalvojalle. Perintöosuuden pienentymisen osalta maistraatti on viitannut Ruotsin kruunun vahvistumiseen, minkä johdosta perinnön arvo euroissa oli laskenut. Maistraatilla ei lausuntonsa mukaan ole huomauttamista edunvalvojan toimintaan tässä asiassa.

Katson asiaa koskevan sääntelyn, yleisen edunvalvojan toimenpiteiden ja maistraatin lausunnon esittämän arvion perusteella, että asiassa ei tältä osin ole ilmennyt sellaista, johon minulla olisi perusteita enemmän puuttua.

3.2

Puhelinlaskujen maksaminen

Käytettävissäni olevista asiakirjoista ilmenee muun muassa seuraavaa.

Kantelun mukaan päämiehelle tarpeetonta puhelinliittymää ei ollut irtisanottu, minkä johdosta myös puhelinlaskuja oli maksettu turhaan.

Yleisen edunvalvojan selvityksestä ja sen liitteistä puolestaan ilmenee, että asia on jo käsitelty oikeusministeriön oikeushallinto-osastolla ja Helsingin kaupungin hallintokeskuksessa vahingonkorvausasiaina. Yleisen edunvalvojan ministeriölle ja kaupungille osoittamien korvaushakemusten mukaan puhelinliittymää ei ollut havaittu lopettaa päämiehen muuttaessa vanhainkotiin. Yleisen edunvalvojan mukaan edunvalvontatoimisto oli siten aiheettomasti maksanut ja hyväksynyt puhelinlaskuja, minkä vuoksi yleinen edunvalvoja oli esittänyt oikeusministeriölle ja Helsingin kaupungille vahinkojen korvaamista päämiehen kuolinpesälle. Sekä ministeriö että kaupunki korvasivat osaltaan vahingot yleisen edunvalvojan esitysten mukaisesti. Oikeusministeriö kuitenkin katsoi, että kyseessä ei ollut sellainen oikeusaputoimiston yksittäisen virkamiehen laiminlyönti, että asiassa olisi ollut perusteita arvioida vastuun kohdentumista valtion ja virkamiehen välillä. Korvattava summa jäi siten valtion vahingoksi.

Maistraatti on lausunnossaan yhtynyt yleisen edunvalvojan käsitykseen siitä, että puhelinliittymä olisi tullut sulkea muuton yhteydessä. Asiakirjoista ilmenee maistraatin mukaan, että edunvalvontatoimiston johtokin on käsitellyt tapahtunutta virhettä. Näin ollen asiassa lienee maistraatin mukaan jo ryhdytty tarpeellisiin toimenpiteisiin sen suhteen, että vastaavia tapahtumia ei syntyisi jatkossa.

Totean ensinnäkin, että holhustoimilain 37 §:n 1 momentin mukaan edunvalvojan on hoidettava päämiehensä omaisuutta sillä tavoin, että omaisuus ja sen tuotto voidaan käyttää päämiehen hyväksi ja tyydyttämään hänen henkilökohtaisia tarpeitaan. Tässä tehtävässään edunvalvojan tulee pitää tunnollisesti huolta päämiehen oikeuksista ja edistää hänen parastaan.

Edellä todetussa säännöksessä tarkoitettuun päämiehen asioiden asianmukaiseen hoitamiseen kuuluu luonnollisesti muun muassa se, ettei päämiehen varoista makseta aiheettomia laskuja. Nyt näin oli kuitenkin yksiselitteisesti tehty, minkä vuoksi menettely on ollut päämiehen edun vastainen.

Se, seikka, että asia on sittemmin jo käsitelty vahingonkorvausasiassa ja aiheutunut vahinko on korvattu päämiehen kuolinpesälle, ei vielä sinänsä poista asian laillisuusvalvonnallisen käsittelyn ja laillisuusvalvonnallisten toimenpiteiden tarvetta. Tämä johtuu yhtäältä siitä, että virheen korjaamiseen ei olisi nähtävästi edes havaittu ryhtyä ilman kuolinpesän hoitajana toimineen kantelijan aloitteellisuutta, ja toisaalta siitä, että vahingonkorvauksena palautettu summa ei ole enää koitunut edellä todetun holhustoimilain 37 §:n ilmaiseman lähtökohdan mukaisesti päämiehen vaan hänen kuolinpesänsä hyväksi.

Edellä todetun perusteella katson Helsingin oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan menetellessä asiassa holhustoimilain 37 §:n vastaisesti.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen Helsingin oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan 5. yleisen edunvalvojan tietoon. Samalla kiinnitän vastaisen varalle edunvalvontatoimiston huomiota huolellisuuteen päämiesten asioiden hoitamisessa. Tässä tarkoituksessa lähetän 5. yleiselle edunvalvojalle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Samalla lähetän päätökseni tiedoksi Helsingin oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan johtavalle yleiselle edunvalvojalle ja Helsingin maistraatin holhustoimen yksikölle.